

XX. výroční konference České asociace pedagogického výzkumu

Na Pedagogické fakultě UK v Praze se ve dnech 10.–12. září 2012 uskutečnila XX. výroční konference České asociace pedagogického výzkumu s tématem **Kvalita ve vzdělávání**. Pražská pedagogická fakulta byla zvolena za místo konání, neboť před dvaceti lety, 21. května 1992, zde byla Česká asociace pedagogického výzkumu založena. V následujícím roce se konala na pražské pedagogické fakultě první konference ČAPV, v roce 2002 konference desátá.

Konference se konala pod záštitou rektora Univerzity Karlovy, prof. RNDr. Václava Hampla, DrSc. Pořádajícím pracovištěm byl Ústav výzkumu a rozvoje vzdělávání (dále ÚVRV). Čestnou předsedkyní přípravného výboru byla prof. PhDr. Eliška Walterová, CSc., ředitelka ÚVRV, výkonným předsedou byl PhDr. Karel Starý, Ph.D. Na přípravě konference se podíleli také pracovníci několika dalších kateder fakulty. Významnou roli sehráli garanti tematických sekcí, kteří posoudili anotace a vytvořili program jednání v sekcích.

Konferenci zahájila E. Walterová, která poděkovala vedení fakulty za podporu při její přípravě. Prof. PhDr. Stanislav Štech, CSc., prorektor UK a zakládající člen výboru ČAPV, přivítal účastníky konference jménem rektora UK. Konstatoval, že Karlova univerzita může být pyšná na to, že z ní vzešel impulz k založení ČAPV. Za šťastnou považuje ideu rotací konferencí, kdy se každý rok koná konference na jiné pedagogické fakultě. S. Štech rovněž zdůraznil, že vedení UK se snaží využívat všech prostředků k podpoře výzkumu. Účastníky konference rovněž přivítala děkanka PedF UK, doc. PaedDr. Radka Wildová, CSc. Vyjádřila potěšení nad tím, že fakulta konferenci pořádá, a připomněla, že téma kvality je v současné pedagogice klíčové. Podle jejího vyjádření přispěje konference k překonání pomyslné roztříštěnosti pedagogického výzkumu. Paní děkanka poděkovala všem organizátorům konference. Zdůraznila, že přípravný tým pracoval velmi zodpovědně. K poděkování organizátorům konference se připojil rovněž doc. PaedDr. Petr Urbánek, Dr., předseda ČAPV, který vyjádřil přání, aby konference posílila kontinuitu a rozvoj pedagogického výzkumu.

Po zahájení konference následovaly dvě **plenární přednášky**: První přednesl prof. Leif Moos, prezident Evropské asociace pedagogického výzkumu (EERA) na téma *Qualities in European Education?* Otazník v názvu přednášky byl na místě. L. Moos konstatoval, že kvalita je považována bezesporu obecně za základní pilíř vzdělávání. Kvalitu však odlišně interpretují politici, výzkumníci a další odborníci v oblasti vzdělávání – kvalita je „fluidní označení“, jeho interpretace reflektuje

také kulturní odlišnosti. Při prosazování kvality ve vzdělávání argumentují různě také zřizovatelé. Jedni ji považují za významnou, protože vzdělávání je základem pro ekonomický růst a globální soutěž. Pro druhé je důležitá kvůli přenosu a osvojování základních dovedností a znalostí žáky, kteří mají být schopni obstát v testech jazykové a matematické gramotnosti. Třetí skupina zdůrazňuje potřebu vynikajícího vzdělávání dětí a mládeže pro rozvoj jejich osobních a sociálních kompetencí jako kreativita, kritické myšlení, způsoby uvažování a rozhodování. L. Moos klade otázku, zda je možné dále sledovat prospěšnost vzdělávání a soustředit se na měření jeho výsledků a současně podporovat a rozvíjet zvědavost, kreativitu a kritické myšlení.

S druhou přednáškou, nazvanou *20 let České asociace pedagogického výzkumu: Historie a výzvy současnosti*, vystoupil **prof. PhDr. Jan Průcha, DrSc.**, čestný předseda ČAPV, který dal podnět k založení asociace. V první části svého vystoupení charakterizoval situaci v české pedagogice počátkem devadesátých let minulého století a podmínky, v nichž byla ČAPV založena: Došlo k převratu ve společnosti i v pedagogické vědě, vytvářela se nová teorie pedagogiky; chyběl vědecký dorost – starší pedagogové se obávali, že nebudou mít následovníky. Objevila se nutnost vytvoření organizační platformy. Na ustavujícím shromáždění ČAPV byl sveden boj o její charakter. Asociace si stanovila úkol pořádat každoročně svoji konferenci. První konference měla velký význam pro další vývoj pedagogického výzkumu. Cílem bylo podnítit rozvoj výzkumu na jednotlivých pedagogických fakultách a vědeckou komunikaci. Za úspěch lze považovat, že po každé konferenci se podařilo publikovat sborník příspěvků. Od roku 2000 se konají metodologické semináře (původně pouze pro doktorandy, nyní i pro ostatní zájemce).

Ve druhé části vystoupení se J. Průcha zaměřil na vývoj ČAPV a pozitiva českého pedagogického výzkumu. Uvedl mj. následující: Byla vybudována tři excelentní centra pedagogického výzkumu: Institut výzkumu školního vzdělávání PdF MU v Brně, Ústav pedagogických věd FF MU a Ústav výzkumu a rozvoje vzdělávání PedF UK. Vysokou kvalitu těchto center zajišťují jejich lídři – T. Janík, M. Pol a E. Walterová. Dále J. Průcha citoval nejvýznamnější publikační výstupy těchto pracovišť. Zmínil J. Mareše jako zcela mimořádnou osobnost pedagogického výzkumu. Konstatoval, že pedagogický výzkum se začíná šířit i do jiných, dosud málo objasňovaných oblastí, zejména do předškolní pedagogiky, a že kvalitní práce vznikají i v rámci doktorských disertací. Připomněl, že ČAPV přispívá k rozvoji pedagogického výzkumu také tím, že umožňuje prezentovat jeho výsledky na konferencích a ve sbornících.

Ve třetí části se zabýval J. Průcha výhledy pro další rozvíjení českého pedagogického výzkumu. Za jeho trvalý neduh považuje nedostatek syntetizujících prací. Upozornil na neschopnost pedagogického výzkumu přispívat k decizním rozhodnutím školských politiků. Jednu z příčin vidí v nechuti výzkumníků s politiky komunikovat. Položil otázku, zda mají výzkumníci drzet jako postulát ovlivňování vzdělávací politiky. Vyjádřil názor, že jejich posláním je prioritně vědecká práce – tu by měli vykonávat bez ohledu na (ne)zájem politiků. Uvedl také, že veřejnost je o pedagogickém výzkumu velmi málo informována; významným informačním zdrojem je

140 Bulletin ČAPV. Na závěr popřál J. Průcha České asociaci pedagogického výzkumu, aby zdárně pokračovala ve své činnosti v dalších letech.

Po plenárním zasedání se konalo **symposium** s názvem CLoSE – longitudinální výzkum českých žáků základních a středních škol – představení koncepce a metodologie výzkumu. Začalo i **jednání v sekcích**, jež měly následující témata: 1. Metody měření kvality vzdělávání, 2. Kvalita učitele a učitelského vzdělávání, 3. Minulost, přítomnost a budoucnost oborových didaktik, 4. Učitel jako výzkumník, 5. Kvalita kurikula a učení, 6. Výzkumy řízení školy a školství, 7. Dítě v procesu výchovy a vzdělávání, 8. Kulturní a sociální aspekty školní edukace, 9. Kvalita vysokoškolského vzdělávání a celoživotního učení, 10. Proměny žáka, učitele a školy v historické perspektivě 11. Výzkumy zaměřené na ICT ve vzdělávání v informačním věku. Třetí formou prezentace účastníků konference byly postery, které představili jejich autoři druhý den konání konference.

10. září odpoledne se konala **plenární schůze ČAPV** pod vedením předsedy asociace P. Urbánka. Přednesl zprávu o hodnocení činnosti výboru za uplynulý rok, poděkoval pracovníkům ÚVRV za přípravu konference a připomněl význam Bulletinu ČAPV. Podal krátkou reflexi konference ČAPV v Brně a poděkoval jejím organizátorům. Stejně jako na loňské konferenci otevřel otázku možnosti vytvoření stálých odborných (tematických) komisí v rámci ČAPV. Na závěr plenární schůze poděkovala předsedovi a celému výboru ČAPV za vykonanou práci a podporu při přípravě konference E. Walterová.

Vpodvečer se konalo ve Velké aule Karolina **slavnostní shromáždění účastníků konference**. Shromáždění předsedal P. Urbánek, s projevy vystoupili pozvaní významní členové ČAPV: S. Štech, prorektor UK, zakládající člen výboru (*Konfrontace vizi a reality ve dvacetiletí práce ČAPV*), M. Rabušicová, předsedkyně ČAPV v letech 2004–2008 (*ČAPV očima úspěšné předsedkyně: Jak řídit „neřiditelné“ a jak to funguje jinde*) a J. Mareš, zakládající člen výboru ČAPV (*Kapacita a možnosti pedagogického výzkumu: minisonda směrem k výzkumnickému mládí v Česku a na Slovensku?*). V závěru shromáždění předal předseda ČAPV diplomy oceňující významné členy asociace (prof. Chráska, prof. Kraus, prof. Lukášová, prof. Mareš, prof. Průcha, prof. Rabušicová, prof. Štech a prof. Walterová). Poté přítomní s potěšením vyslechli také koncert hudebního tělesa Piccolo coro & Piccola orchestra, vedeného M. Valáškem. Po skončení slavnostního shromáždění následoval v prostorách Karolina společenský večer s rautem.

Začátek druhého dne konání konference patřil **posterové prezentaci**. Své postery představily více než tři desítky účastníků, převážně doktorandů a začínajících výzkumníků. Posterová sekce překvapila nejen počtem účastníků, ale také svou kvalitou a originalitou. Poté následovala třetí **plenární přednáška**. Paulo Santiago promluvil na téma *Evaluation and Assessment in Education: Perspectives from the OECD Review on Evaluation and Assessment Frameworks*. Ve svém vystoupení shrnul především zjištění projektu, který představuje prohloubený výzkum evaluačních a hodnocících politik v zemích OECD, realizovaný v letech 2009–2012. V kontextu mezinárodního komparativního rámce uvedl P. Santiago také některá zjištění o evaluaci

a hodnocení vzdělávání v České republice. Zdůraznil význam evaluace a hodnotících mechanismů, klíčových pro zkvalitňování i kontabilitu národních vzdělávacích systémů. Země stále více používají rozsáhlou škálu technik pro evaluaci a hodnocení žáků, učitelů, škol a vzdělávacích systémů. Tyto techniky jsou prostředkem pro lepší porozumění tomu, jak se studenti učí, pro informovanost rodičů a celé společnosti o výsledcích vzdělávání i pro zlepšování škol a vyučovacích praktik. P. Santiago uvedl, že silný důraz je kladen na lepší vybavenost škol, na povzbuzování učitelů k provádění sebehodnocení a formativního hodnocení. Zdůrazňovány jsou pobídky a vývoj prostředků školní evaluace, povzbuzování měření přidané hodnoty, pravidelnější testování žáků a národní monitorování celých vzdělávacích systémů. Upozornil na to, že země se však často setkávají s obtížemi v zavádění evaluace a hodnotících procedur. Tyto obtíže mohou být důsledkem chybné vzdělávací politiky, nedostatečné analýzy nezamýšlených důsledků nebo malé kapacity příslušných aktérů při zavádění evaluačních a hodnotících procedur do praxe či nerozvinuté kultury hodnocení a chybného využívání výsledků evaluace. Dále pokračovalo **jednání v sekcích**.

Před závěrem konference se uskutečnila **panelová diskuse ke vzdělávací politice** na téma **Mají výzkumníci odpovědnost za vzdělávací politiku?** Moderátorkou diskuse byla RNDr. Jana Straková, Ph.D.; v diskusi vystoupili PhDr. Martin Chvál, Ph.D., doc. PhDr. Tomáš Janík, Ph.D., M. Ed., prof. PhDr. Stanislav Štech, CSc. a doc. Ing. Arnošt Veselý, CSc.

J. Straková zahájila diskusi konstatováním, že J. Průcha uvedl již ve své plenární přednášce, že jedním z důvodů založení ČAPV bylo ovlivňovat vzdělávací politiku a že tento cíl se nepodařilo splnit. Připomněla rovněž, že S. Štech konstatoval na slavnostním shromáždění v Karolinu, že chybí spojovací článek mezi výzkumníky a představiteli vzdělávací politiky. Diskutujícím položila tři otázky: Měli by se snažit výzkumníci ovlivňovat vzdělávací politiku? Daří se spolupráce mezi výzkumníky a vzdělávací politikou? Pokud ne, proč?

S tím, že **výzkumníci mají ovlivňovat vzdělávací politiku**, vyjádřil souhlas S. Štech. M. Chvál konstatoval, že výzkumníci mají mít odpovědnost za vzdělávací politiku. A. Veselý uvedl, že výzkumníci by měli ovlivňovat vzdělávací politiku, neměli by však za ni nést odpovědnost. Podle T. Janíka výzkumníci možná necítí odpovědnost za vzdělávací politiku proto, že nepřinášají poznatky v ní využitelné. Výzkum produkuje převážně mikroanalýzy, které nejsou pro vzdělávací politiku příliš využitelné. A. Veselý položil otázku, co znamená ovlivňovat. Výzkumníci by měli ovlivňovat poskytování dat, přesvědčování médií, stanovování priorit. Další otázky jsou, co chtějí výzkumníci ovlivňovat – vstupy, nebo výstupy? Mají odpovědnost za výsledek samotný? P. Novotný z FF MU zdůraznil, že je třeba, aby si výzkumníci ujasnili, co chtějí a mohou ovlivnit (některé věci ovlivnit nemohou).

Jako stěžejní se ukázala otázka **komunikace výzkumníků se sférou vzdělávací politiky**. Na jedné straně jde o charakteristiku typů výzkumů, o způsob/jazyk, jímž jsou výsledky výzkumů vzdělávací politice zprostředkovávány, včetně experta-komunikátora, a o jejich význam pro vzdělávací politiku, na druhé straně o poskytování dat získaných organizacemi přímo řízenými MŠMT, tj. Cermatem a ČŠI.

S. Štech uvedl, že v posledních dvaceti letech se zrodila vedle výzkumníka a politika nová postava, *expert*, tj. všeznalí ekonomové, kteří se vyjadřují úplně ke všemu. Typickým příkladem je NERV. S. Štech konstatoval, že výzkumníci nezvládli objevení se experta, nemají nijak regulovanou jeho funkci. Podle J. Průchy problém není ve využití realizovaných výzkumů, ale v komunikaci; výzkumníci by měli užívat jiné žánry, které by zajímaly politiky (nebo rodiče a učitele). Podle P. Novotného nejde o to, že výzkumníci neumí psát žánry. J. Průcha se domnívá, že výzkumníci by asi museli udělat přesvědčovací kampaň, v níž by své výsledky představili. Konstatoval rovněž, že u nás není rozvíjena disciplína Teorie vzdělávací politiky. S. Štech reagoval názorem, že kampaň je důležitá, ale problém nevyřeší. Je třeba, aby kvalitní lidé, kteří dělají kvalitní práci, upoutávali pozornost svými výroky. Jsou mediální psychologové, sociologové aj., na něž se média obracejí v řadě otázek i s jejich oborem nesouvisejících. R. Šíp z PdF MU vznesl dotaz, zda jsou výzkumníci schopni komunikovat s praktiky na základních a středních školách tak, aby jim rozuměli. Pokud ne, nevytvářejí si tak další blok? D. Dvořák z PedF UK uvedl, že ČAPV měla ideu vytvořit orgán, který by komunikoval. Položil otázku, zda by mohl být konkrétní výstup panelu, že jsou lidé ochotní vytvořit v rámci ČAPV komunikační platformu. Zdůraznil, že komunikace je založena hodně na osobních vazbách. A. Veselý se domnívá, že je třeba respektovat, že věda a politika jsou dva odlišné světy. Chybí skupina těch, kteří překládají poznatky akademické sféry do politického světa. M. Chvál vyjádřil určitou skepsi k tomu, že mezi výzkumníky a vzdělávací politikou musí být role tlumočnicků. J. Průcha upozornil na velkou roli médií. Současná média, hlavně noviny, nejsou podle něho nakloněna výzkumníkům, ale dávají přednost „expertům“, neboť ti přinášejí zajímavější témata.

M. Chvál, který byl ředitelem Cermatu od ledna 2006 do poloviny roku 2007, konstatoval, že Cermat i ČŠI jsou po odborné stránce velmi uzavřené. Uvnitř těchto institucí se nacházeli experti samouci, byla však sporadická jejich komunikace směrem ven. Domnívá se, že jde také o neschopnost výzkumníků a vyučujících nabídnout jim takové vzdělávání, které by odpovídalo expertnosti, kterou potřebují. Institute státní správy nepracují systematicky na odborné profilaci svých pracovníků. Měly by poskytovat data systematicky, tj. nastavit komunikaci státní administrativy s výzkumem.

T. Janík položil otázku, **kdo jsou výzkumníci**. Domnívá se, že existují čtyři skupiny: výzkumníci, politikové, praxe a vzdělávací administrativa. K výzkumníkovi by bylo vhodné přiřadit teoretika (aby nebyl chápán jako výzkumník pouze ten, kdo zprostředkuje empirická šetření). Je třeba rozlišit typy vědění: vedle *popisného* se daří produkovat i *vysvětlující*, tj. *jak*. Mělo by se doplnit vědění *o cílech*, tj. k čemu směřuje počínání, vědění *jak jinak* a *jak lépe* a vědění *pro řízení*. S. Štech se domnívá, že v posledním desetiletí se ukázalo, kdo je výzkumník. Je to ten, kdo má primární cíl zprostředkovat vědění. Bez dalšího zprostředkovávání nejsou výzkumníci schopni uvažovat o ovlivňování vzdělávací politiky.

A. Veselý konstatoval, že je třeba definovat vzdělávací politiku (velkou), neboť existuje i na úrovni škol, tříd (malá). Vzdělávací politiku podle něho tvoří politické

procesy a samotná substance *policy*. Výzkumníkům velmi schází reflexe posledních dvaceti let – proč se některé věci stále opakují, kteří aktéři to blokují apod.

Dalším tématem byla **využitelnost výsledků výzkumu ve vzdělávací politice**.

V reakci na odpovědi diskutujících položila J. Straková dvě otázky: Nemá pedagogická obec tedy nabídnout vzdělávací politice – administrativě – nějaké vědění, cíle? Neměli by výzkumníci změnit výzkum, aby měl nějakou užitečnost?

T. Janík se zeptal, jak výzkumně uchopit skutečnost, že rozhodování vzdělávací politiky na státní úrovni má velký dopad. Velké výzkumy dnes stěží někdo podpoří; proto by bylo lépe odpovídat na dílčí otázky. Řada realizovaných dílčích výzkumů může být pro vzdělávací politiku zajímavá, nejsou to však přímo využitelné poznatky. Proto by bylo dobré vytvořit komunikační platformu mezi vzdělávací politikou a výzkumem. K názoru, že realizované výzkumy nejsou pro vzdělávací politiku relevantní, M. Rabušicová uvedla, že problém je ve způsobu, jakým je financována věda. Ztrácí se resortní výzkum. Diskutující se shodli na tom, že nejde o velikost výzkumů, ale o jejich význam pro vzdělávací politiku.

S. Štech položil jako příklad otázku, kdo provedl před vytvořením RVP výzkum, co se má v jednotlivých předmětech měnit. V návaznosti na něho formulovala J. Straková následující otázky: Mohli výzkumníci udělat něco pro to, aby mohli lépe ovlivnit kurikulární politiku? Snažili se o to? A. Veselý je přesvědčen, že výzkumníci něco udělat mohli. Jednou z fází tvorby a zavádění RVP měla být příprava. S. Štech konstatoval, že v implementaci RVP mohla mít význam solidní empirická analýza, která by se ptala po věcných důvodech změny. T. Janík v této souvislosti uvedl, že je možné, že výzkum je někdy pomalý – jeho výsledky jdou do jiného kontextu, než ve kterém začal.

J. Straková **shrnuje diskusi** konstatováním, že naše vzdělávací politika je ve velmi bídném stavu, a otázkou, zda s tím mohou výzkumníci něco udělat. Pokud ano, co?

A. Veselý navrhl začít u odpovědnosti, kterou výzkumníci mají hlavně za výzkum. Nastavit si laťku, kvalitu; vyhledávat relevantní témata. (Neboť dobrý výzkum je relevantní.) Dělat osvětu – krajských úředníků aj. M. Chvál konstatoval ve vztahu k „velké“ vzdělávací politice, že je třeba mít dlouhodobější vizi o komunikaci administrativy s výzkumnou obcí. Ve vztahu k „malé“ vzdělávací politice je důležitá otázka, zda výzkumníci umí komunikovat se školami. T. Janík zdůraznil význam profesionalizace komunity výzkumníků a položil otázku, co se dá v této věci dělat. Jednou z možností je vytvářet komunikační kanály. S. Štech se domnívá, že v situaci, která vyústila v deprofesionalizaci ministerstev, by se mělo začít zastavením dehonestace státní správy. Reagovat v situacích, kdy výzkumníci zjišťují, že základní témata jsou pod vlivem neziskových organizací a jiných institucí. Tato otázka souvisí s reprofesionalizací státní správy.

V závěru konference vystoupila E. Walterová s příspěvkem nazvaným Kvalita ve vzdělávání a trendy pedagogického výzkumu v reflexi konference ČAPV. Uvedla relevantní kvantitativní údaje o konferenci, mimo jiné: Na konferenci bylo registrováno celkem 240 účastníků, z nich 110 členů ČAPV a 11 hostů. Prezentovaná vystoupení zahrnovala 6 plenárních, 6 v sympoziu, 5 v panelu, 35 v rámci posterové

144 prezentace a 141 prezentací v tematických sekcích. Charakter příspěvků byl následující: 33% empirické kvalitativní, 31% empirické kvantitativní, 18% empirické – smíšený výzkum, 7% metodologické, 7% jiné, 4% teoretické.

E. Walterová dále představila nejzávažnější diskutované otázky a problémy, které vyplynuly ze zpráv garantů tematických sekcí: TS 1: Tvorba výzkumných nástrojů pro praxi škol. Přínos recenzí v evaluaci a moc recenzentů. TS 2: Koncept kvality učitele a učitelského vzdělávání. Co kvalitu učitele ovlivňuje, jak ji rozvíjet, podporovat, hodnotit? Jak připravovat studenty na konstruktivistické pojetí výuky a hledání metodologie. TS 3: Vymezení předmětu oborové didaktiky; vztah oborová didaktika vs. obor: učitelovo pojetí výuky oboru; žák a obsah oboru. TS 4: Fáze po provedení učitelského výzkumu, metodologické nástroje pro učitele výzkumníka; realita učitelské činnosti a výzkum. TS 5: Kvalita RVP (ISCED 0–3); role výzkumu v evaluaci RVP a konstrukce alternativ; konvergence poznatků. TS 6: Vymezení termínu střední management školy. Autoevaluace školy – nutnost, povinnost, samozřejmost. TS 7: Zlepšování situace vzdělávání a celkové situace dětí. Diagnostické a výchovné metody. TS 8: Absence pedagogických výzkumů vzdělávání na venkovských školách; institucionální péče o výchovu dětí do 3 let. Má smysl měřit klima školy? Absence propojení cílů a obsahu ŠVP a programů primární prevence rizikových projevů chování. TS 9: VŠ: Hodnoty, kvalita a excelence vysokoškolského vzdělávání, kvalita organizace klimatu, pedagogicko-psychologické vzdělávání vysokoškolských učitelů. ČŽV: Mezigenerační učení, komunitní vzdělávání dospělých, učení se profesní roli a řízení kariéry, inovace kurikula andragogiky. TS 10: Metodologie historického výzkumu; prameny, reforma – znak současné školy, historická podmíněnost školních reforem, emancipace učitelstva. TS 11: Metodologie výzkumu, výběr respondentů, využití didaktického potenciálu mobilních technologií; role E-učitele v procesu vzdělávání; efekty elektronických nástrojů pro podporu studia; potřeby učitelů ZŠ a SŠ v oblasti ICT; počítačem podporované učení cizích jazyků.

Ve shrnujícím závěru konference E. Walterová identifikovala některé progresivní trendy a signály v českém pedagogickém výzkumu, zejména rozšiřování výzkumného pole, víceúrovňové analýzy a celoživotní dimenzi. Jako příklady uvedla výzkumné projekty vzdělávání dětí do 3 let, výzkumy v oblasti odborného vzdělávání a mezigeneračního učení či analýzy stavu vzdělávání v regionech. Podstatným trendem je zkoumání podmínek, procesů i efektů vzdělávání v souvislostech a komplexněji. Dále referující zdůraznila metodologickou kultivaci empirických výzkumů. Zařazení metodologické části do výzkumných sdělení se stává na konferencích ČAPV standardem. Připomněla, že k tomuto trendu přispěla nepochybně i 19. konference v Brně, metodologicky zaměřená. Zmínila také nezbytnost interdisciplinárního dialogu při pedagogických explanacích, zejména s psychologií, sociologií, demografií a ekonomikou. Tento dialog sice započal, je třeba jej však posilovat a rozvíjet. Výrazným trendem je rozvoj oborových didaktik. Konference v početně silně obsazené tematické sekci představila širší škálu oborů, v nichž se realizují pozoruhodné výzkumné projekty, akční výzkumy i experimenty. Dosud je rozvoj oborových didaktik nerovnoměrný, vedle oborů etablovaných, s teoretickým a výzkumným zázemím, jsou obory, jejichž

didaktický výzkum je v počátcích. V případě oborových didaktik je mimořádně prospěšný a žádoucí mezioborový dialog a hledání odpovědí na metaoborové otázky.

V plénu i sekcích konference byly frekventovaně diskutovány problémy spolupráce výzkumu s praxí a možnosti jejího ovlivňování. E. Walterová zdůraznila význam kvality teoretické a výzkumné základny, s níž vstupují výzkumníci do terénu. Jako jednu z cest ovlivňování praxe uvedla vstup výzkumníků do rozvojových projektů, event. jejich koordinace. Příkladem modelovým může být projekt ESF OPCK *Cesta ke kvalitě*, z něhož vycházela řada podnětných příspěvků na konferenci.

Vztah výzkumu ke vzdělávací politice a možnosti jejího ovlivňování jsou komplikované mj. i tím, že nejsou vyjasněny zodpovědnosti obou sfér, což se promítlo i do panelové diskuse (viz výše), neurčití jsou často i adresáti doporučení a v českém prostředí nerozvinuté zůstávají mechanismy participace.

V samém závěru referátu formulovala E. Walterová několik výzev a námětů pro ČAPV. Především zdůraznila význam „vnitřní“, neformální koordinace výzkumů, kterou posilují prezentace velkých výzkumů propojující více pracovišť, zejména výzkumné záměry, centra excelence a projekty podporované granty GAČR. I když je takových projektů v pedagogických oborech relativně málo a mohou na ně dosáhnout jen silné výzkumné týmy, reference o nich jsou podnětné a inspirují výzkumy menších týmů či začínajících výzkumníků. Neformální koordinaci by v rámci ČAPV mohly podpořit také tematické sítě. Tento podnět vzešel z kurikulární sekce a je předložen asociaci k úvaze. Potenciál pro takové sítě je i v dalších tematických oblastech výzkumu.

Další výzva směřující k činnosti ČAPV se týká období mezi konferencemi. I když koncepcí a organizační přípravou se výbor a organizující pracoviště zabývá de facto celý rok, v mezičase mezi konferencemi by mohly být posíleny on-line diskuse, virtuální konference apod. Významným krokem v tomto směru je zavedení e-Bulletinu ČAPV, informujícího o publikačních a odborných akcích. Využívání této formy komunikace by mohlo být posíleno zavedením interakčních a diskusních bloků, otevřených pro členy ČAPV.

I. Smetáčková představila výsledky **soutěže posterových prezentací**. Zdůraznila, že poster je plnohodnotná a výhodná forma prezentace a jedna z oblastí, na něž by bylo vhodné se v budoucnu více zaměřit. Představené postery ohodnotila porota ve složení I. Smetáčková, K. Duschinská a T. Kasper celkově jako velmi kvalitní. Na webu konference jsou byly zveřejněny vítězné postery, jejichž autory jsou K. Kostková z FF Univerzity Pardubice, E. Minaříková z PdF MU Brno, J. Pivarč z UJEP v Ústí nad Labem a J. Jakešová z UTB Zlín. Dále P. Urbánek seznámil přítomné s vyhodnocením **soutěže o nejlepší příspěvek v recenzovaném pedagogickém časopise**, kterou vyhlásil výbor ČAPV. Mj. uvedl, že výbor se bude snažit podnítit vznik komise, která by tuto oblast dlouhodobě sledovala. K. Starý poděkoval vedení Univerzity Karlovy a její Pedagogické fakulty, všem, kteří se na její přípravě podíleli, a jejím účastníkům. P. Urbánek pozval přítomné na příští konferenci do Ústí nad Labem.

Poslední den konference se konaly **metodologické semináře**: kvalitativně zaměřený vedl M. Mioviský, kvantitativně zaměřený M. Chvál, D. Greger a H. Voňková.

146 Hlavními publikačními **výstupy z konference** jsou sborník anotací (v tištěné podobě) a recenzovaný sborník příspěvků (v elektronické podobě). Sborník, informace o konferenci, včetně dokumentů a fotogalerie, a ohlasy na ni jsou zveřejněny rovněž na adrese <http://capv2012.pedf.cuni.cz/>, kde jsou průběžně doplňovány nové údaje. Adresa bude funkční až do zahájení příští konference. Organizátoři konference jsou potěšeni kladným ohlasem, s nímž se tato významná akce setkala.

Věra Ježková
vera.jezkova@pedf.cuni.cz

Autorka děkuje prof. Elišce Walterové za poskytnutí cenných podnětů a informací ke zprávě.